ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼
ਬਨਾਮ
ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਸਭਾ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 612 ਦਾ 2019)

ਅਪ੍ਰੈਲ 19, 2022
[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 376(2)(i), 376(2)(m), 363, 366, 376A – ਬਾਲ ਯੌਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2012 (ਪੋਕਸੋ) – ਧਾਰਾਵਾਂ 5 (i), 5 (m), 6 – ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 – ਧਾਰਾ 106 – ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾਵਾਂ 304, 313 – ਨਾਬਾਲਗ ਬਾਲ-ਪੀੜਤ ਉੱਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਮਲਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੇਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 376(2)(i), 376(2)(m), 363, 366 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 5(i) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(m) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਪੋਕਸੋ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ – ਕੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਕੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਕੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ “ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ” ਯਾਨੀ ‘ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੰ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਠੋਸ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਭੱਜ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 12 ਘੰਟੇ ਸੀ– ਉਕਤ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ – ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ ਅਤੇ ਜਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ - ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੀਵੇਂ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਬਦਲਣਾ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈ - ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376ਏ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਸਜ਼ਾ - ਮੁਰੰਮਤੀ ਨਿਆਂ- ਮੁਰੰਮਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਨਾ - ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ - ਇਸ ਲਈ, ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਿਆਂ।

ਫੈਸਲਾ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ 'ਆਰ' ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ

ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਇਨਕੁਲਪੈਟਰੀ ਅਤੇ ਐਕਸਕੁਲਪੈਟਰੀ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਨਕੁਲਪੈਟਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ [ਪੈਰਾ 23 & 24]|188-ਈ-ਜੀ; 190-ਈ]

1.2 ਅਗਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਸੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇੱਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਬਾਰੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਰਜਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਛਾਂਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਐਚ' ਨੇ 'ਆਰ' ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, 'ਆਰ' ਘਰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਗਣ 'ਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤਾ ਆਪਣੇ ਕਜ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਅੰਗਣ 'ਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ, ਪੀੜਤਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਕੇ. ਉਸ ਅੰਗਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆ ਪੀੜਤ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਰ.ਕੇ. ਇੱਕ ਪੋਲੀਥੀਨ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਲੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਆਰ.ਕੇ. ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਲੇ ਭਾਈਜਾਨ ਭਾਵ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ (ਭਾਵ ਭਾਈਜਾਨ) ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤ. ਉਕਤ ਆਰ.ਕੇ. ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਆਰ.ਕੇ ਦੇ ਉਕਤ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕੇਲੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਰ.ਕੇ. ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਠੋਸ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮੂਲੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਓਵਰਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸਥਿਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸੀ। [ਪਰਾ 25]

1.3 ਜਦੋਂ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਕਿਕ ਵਿਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮੁਚਾ ਭਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਸਫਲਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਤੱਥ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਣਨਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 26]

1.4 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਨਾ ਤੋ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਠੋਸ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ

ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਬਿਹਾਰ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਗਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਵੀ ਇੱਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਸੀ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 30]

1.5 ਜਿੰਨੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਅਖੀਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ। [ਪੈਰਾਸ 31 & 32]

1.6 ਅਗਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ ਗਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਖਿਕ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਕਿ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਤਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨਗਤ ਘਟਨਾ ਨੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾਸ 33, 34]

1.7 ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰ□ੰਖਲਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੰਨਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਗਭਗ 04 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਲ-ਪੀੜਤ ਉੱਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਰਬਰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਚੋਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 376(2)(i), 376(2)(m), 363, 366 ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(i) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(m) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 36]

ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ। ਚੂੰਕਿ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਓਸਕਾਰ ਵਾਈਲਡ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - “ਸੰਤ ਅਤੇ ਪਾਪੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਕੇਵਲ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਸੰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪਾਪੀ ਦਾ ਇੱਕ ਭਵਿੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ”। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਹਾਲੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੂਲ

ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਨ ਲਈ। ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਤਮ ਸਜ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਕਾਰੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੋਸ਼ੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। [ਪੈਰਾ 37 & 43]

ਮਸਲਤੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ. ਪੀ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1965 ਐਸ.ਸੀ. 202 : [1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 133; ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (2007) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 341 : [2007] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983; ਕੇ. ਅਨਬਾਜ਼ਹਗਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ & ਓਰਸ. (2004) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767 : [2003] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 610; ਜ਼ਹੀਰਾ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਸ਼ੇਖ਼ & ਅਨ੍ਹ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ & ਓਰਸ. (2006) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 374 : [2006] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1081 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 1984 (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88; ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ (2002) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 236 : [2002] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 5; ਰਾਜੇਂਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) (2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 623; ਐਸ.ਸੀ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 610; ਸੂਰਜਦੇਵ ਮਹਤੋ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2022) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 800; ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਓ.ਆਈ. (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 248 : [1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621; ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 684; ਮੱਛੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1983) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 470 : [1983] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 413; ਸ਼ਤਰੁਘਨ ਬਾਬਨ ਮੇਸ਼ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2021) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 596 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 133 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 20

[2007] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 20

[2003] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 610 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 20

[2006] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1081 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 20

[1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 22

[2002] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 5 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 23

(2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 623 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 27

(2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 610 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 28

(2022) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 800 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 29

[1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 33

(1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 684 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 38

[1983] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 413 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 41

(2021) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 596 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 42

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 612 ਦਾ 2019.

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 15.07.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 09, 2920 ਅਤੇ 3132 ਦਾ 2013 ਦਾ।

ਬੀ. ਐਚ. ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਿਸ ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਰਸਤੋਗੀ, ਮਿਸ ਹਰਿਨੀ ਰਾਘੁਪਤੀ, ਸਤਿਆ ਮਿਤਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਪੀ. ਵੀ. ਯੋਗੇਸਵਰਨ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪਸ਼ੁਪਤੀ ਨਾਥ ਰਜਦਾਨ, ਮਿਸ ਸਮ੍ਰਿਧੀ ਜੈਨ, ਅਸਤਿਕ ਗੁਪਤਾ, ਮਿਸ ਸਨੇਹ ਬੈਰਵਾ, ਪ੍ਰਖਰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੀਬੀ ਸਿਧਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ 15.07.2014 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 09 ਦੇ 2013, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2920 ਦੇ 2013 ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3132 ਦੇ 2013 ਵਿੱਚ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਉਕਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 21.10.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ :

2. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 17.04.2013 ਨੂੰ, ਸ਼ਾਮ ਲਗਭਗ 06:30 ਵਜੇ, ਇੱਕ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ (ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ (ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮਾਂ) ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰੰਤੂ, ਹਿੰਮਾ ਬਾਈ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤਾ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਜ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਧੀ ਗਾਇਬ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਵੀ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਨੇੜਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਪਰੰਤੂ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਕੁਝ ਕੇਲੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਈਜਾਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਗੁੰਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਘਨਸੌਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਕਿ 18.04.2013 ਦੀ ਸਵੇਰੇ, ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਦਰੀ ਯਾਦਵ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤੇ, ਸ਼ਿਆਮ ਯਾਦਵ, ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਭਰਾ, ਮੌਕੇ ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਨੱਕ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ

ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਘਨਸੌਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਸਨੂੰ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਕੇਅਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, 29.04.2013 ਨੂੰ ਉਕਤ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਗੰਗਾਧਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮੈਡੀਸਿਨ ਵਿਭਾਗ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਐਚ.ਓ.ਡੀ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 10

3. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਡੀ. ਬਰਹਤੀ, ਇੰਚਾਰਜ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਘਨਸੌਰ, ਨੇ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਖਾਨ (ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ), ਜੋ ਝਾਬੁਆ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਭਗ 06:40 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ 18.04.2013 ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 363 ਅਤੇ 366 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 68 ਦੀ 2013 ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ 20ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ 23ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਹੁਸੈਨਾਬਾਦ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੋਜਾਹਿਦਪੁਰ, ਬਲਸੌਰ, ਭਾਗਲਪੁਰ, ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 363, 366, 376(2)(ਆਈ), 376(2)(ਐਮ) ਅਤੇ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੈਕਸੁਅਲ ਅਫੈਂਸਜ਼ ਐਕਟ, 2012 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ. ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ਆਈ), 5(ਐਮ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 363 ਅਤੇ 366 ਰ/ਵ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16/17 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 34 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ। ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਵ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਡੀਡਬਲਿਊ-1 ਵਿਰੇਂਦਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਡੀਡਬਲਿਊ-2 ਗੋਪਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਹੀਰਵਾਰ। ਸਿਓਨੀ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 363 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 07 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਧਾਰਾ 366 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(2)(i), 376(2)(m) ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 5(j)(v) ਨਾਲ ਰਲਿਤ 6 & 5(m) ਨਾਲ ਰਲਿਤ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 363/34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 07 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਧਾਰਾ 366/34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 2000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 16/17 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ।

5. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 09 ਦੇ 2013 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2920 ਦੇ 2013 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3132 ਦੇ 2013 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 15.07.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3132 ਦੇ 2013 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼

ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2920 ਦੇ 2013 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

ਸਬੂਤ: -

6. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਵਿੱਚ, ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ-ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮਾਂ, ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ। ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਇਲਾਵਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਲਗਭਗ 7.00 ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਘਰ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਖਾਨ) ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ (ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ) ਅੰਗਣ ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਹਿੰਮਾਬਾਈ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “ਅੰਮਾ ਭੱਜਾਨ ਇੱਥੇ ਸੌਣਗੇ”, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਚੌਧਰੀ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਭੱਜਾਨ (ਫਿਰੋਜ਼) ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਪੂਜਾ, ਮਧੂ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨੀਲੇਸ਼ ਸਭ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਘਰ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਧੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

7. ਅਭਿਯੋਗ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-31 ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਸ਼ਿਆਮ ਯਾਦਵ ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਦਾ। ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਭਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਫਿਰੋਜ਼ਭਾਈ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੇਲੇ ਅਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰੋਜ਼ ਭਾਈਜਾਨ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਜਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਈ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ ਭਾਈਜਾਨ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੇਲੇ ਅਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਦਿੱਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੂਜਾ ਵੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ।

8. ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਨਿਤਿਨ ਨਾਮਦੇਵ ਫਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 17.04.2013 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 7.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਚਿੱਟੇ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਪੂਰੇ ਪੈਂਟ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ, ਦੋਵੇ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ, ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਛੇ ਕੇਲੇ 20 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੇ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੌਰਾਹੇ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਕਿ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫਿਰੋਜ਼ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕੇਲੇ ਖਰੀਦੇ ਸਨ। ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ।

9. ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਸ਼ਿਆਮ ਯਾਦਵ ਜੋ ਕਿ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਲਾਪਤਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਟਵਾਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਦਾਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਬਦਰੀ ਯਾਦਵ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕੋਟਵਾਰ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁੜੀ-ਪੂਜਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੱਕ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਅੰਡਰਵੇਅਰ, ਕੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛਿੱਲਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਏ ਦੇਖੇ। ਉਸਨੇ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਘਨਸੌਰ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਉਸਨੂੰ ਘਨਸੌਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਚੂੰਕਿ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ

ਗੰਭੀਰ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਜਬਲਪੁਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਥੇ ਉਸਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

10. ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਡਾ. ਭਾਰਤੀ ਸੋਨਕੇਸਰੀਆ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ, ਘਨਸੌਰ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ 18.04.2013 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਕੇ ਕਰੀਬ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੱਕ ਅਤੇ ਯੋਨੀ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਜਬਲਪੁਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-36 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ-20 ਡਾ. ਭਾਰਤੀ ਸਾਹੂ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 18.04.2013 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਕੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦਿਲੀਪ ਰਾਜਪੂਤ ਦੁਆਰਾ ਘਨਸੌਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੂਜਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਚੋਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-40) ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਹਾਈਮਨ ਯੋਨ ਸੰਬੰਧ ਕਾਰਨ ਫਟੀ ਹੋਈ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-21 ਡਾ. ਹੇਮੰਤ, ਜਬਲਪੁਰ ਹਸਪਤਾਲ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ (ਬਾਲ ਰੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਜ਼ਣਤਾ) ਨੇ ਵੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਟੀ. ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਸੋਜ਼ ਪਾਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

11. ਪੀਡਬਲਯੂ-29 ਡਾ. ਦੀਪਕ ਰਾਮਰਤਨ ਗੋਇਲ, ਕੇਅਰ ਹਸਪਤਾਲ, ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਸਰਜਨ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 20ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ 11.00 ਵਜੇ ਕੁਮਾਰੀ ਪੂਜਾ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਜਬਲਪੁਰ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਰਿਮ ਸਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇੰਟੈਂਸਿਵ ਕੇਅਰ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸੋਜ਼ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਯੋਨੀ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਚੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਰੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਹ 29ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਕਰੀਬ 7.45 ਵਜੇ ਮਰ ਗਈ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ “ਹਾਈਪੋਕਸਿਕ ਇਸਕੀਮਿਕ ਐਨਸੈਫੈਲੋਪੈਥੀ ਨਾਲ ਯੋਨੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਕਾਰਡੀਓਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਅਰੈਸਟ” ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਾਰਡੀਓਰੈਸਪਿਰੇਟਰੀ ਅਰੈਸਟ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਈ, ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਜਨਨਾਂਗ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਚੋਟ ਕਾਰਨ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-50 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

12. ਪੀੜਤ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-24 ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਗੰਗਾਧਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮੈਡੀਸਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਐਚ.ਓ.ਡੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਨਾਗਪੁਰ, ਨੇ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਨੋਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-44) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸੀ -

“1. ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਪਜਾਮਾ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੀ।
ਮੂੰਹ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 8 ਦੰਦ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 10 ਅਸਥਾਈ ਦੰਦ ਸਨ। ਸੱਜੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅਗਲੇ ਦੰਦ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਰਸ਼ਵ ਅਗਲੇ ਦੰਦ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਖੱਬੇ ਉੱਪਰਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਗਲੇ ਦੰਦ ਨਾਲ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸੋਜੇ ਹੋਏ ਮਸੂੜੇ ਢਿੱਲੇ ਸਨ।

1. ਬਾਹਰੀ ਜਨਨਾਂਗਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਲੇਬੀਆ ਮੇਜਰਾ ਅਤੇ ਲੇਬੀਆ ਮਿਨੇਰਾ ਚੋਟਿਲ, ਸੋਜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਨ। ਸਤਹੀ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਹੋਏ ਵਲਵਾ ਦੇ ਫਟਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ 6 “ਓ” ਘੜੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਯੋਨੀ ਨਹਿਰ ਸੋਜੇ ਅਤੇ ਹਾਈਪਰੇਮਿਕ ਸੀ। ਹਾਈਮਨ 3.6 ਅਤੇ 7 ਵਜੇ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਈਮਨਲ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ। ਯੂਰੀਥਰਲ ਮੀਟਸ ਸੋਜੇ ਅਤੇ ਚੋਟਿਲ ਸੀ।

2. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ: -

1. ਉੱਪਰਲੇ ਹੋਂਠ ਉੱਤੇ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਹੋਇਆ ਫਟਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਊਕੋਸਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਕਾਰ ਦਾ 0.2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਮਾਂਸਪੇਸ਼ੀ ਗਹਿਰਾ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖੇਤਰ ਚੋਟਿਲ, ਨੀਲਾ।

2. ਹੇਠਲੇ ਹੋਂਠ ਉੱਤੇ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਹੋਇਆ ਫਟਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਊਕੋਸਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਕਾਰ ਦਾ 0.2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਮਾਂਸਪੇਸ਼ੀ ਗਹਿਰਾ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖੇਤਰ ਚੋਟਿਲ, ਨੀਲਾ।

3. ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਾਰਸ਼ਵ ਪਾਸੇ ਉੱਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੱਜੇ ਮਾਸਟੌਇਡ ਹੱਡੀ ਦੀ ਨੋਕ ਤੋਂ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਖਰੋਚ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਕਾਰ ਦਾ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਗਾੜ੍ਹਾ ਭੂਰਾ।

4. ਸੱਟ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਖਰੋਚ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਕਾਰ ਦਾ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।

5. ਸੱਜੇ ਸਬਮੈਂਡੀਬੁਲਰ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਖਰੋਚ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਕਾਰ ਦਾ 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।

6. ਗਰਦਨ ਦੇ ਨਾਪੇ ਉੱਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ-7 ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਖਰੋਚ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਕਾਰ ਦਾ 0.4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।

7. ਸੱਜੇ ਇੰਟਰਾ ਸਕੈਪੁਲਰ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ 0.2 ਸੈਂ.ਮੀ. x 0.2 ਸੈਂ.ਮੀ. ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਘਰਸਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

8. ਖੱਬੇ ਸਕੈਪੁਲਰ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ 1.5 ਸੈਂ.ਮੀ. x 0.5 ਸੈਂ.ਮੀ. ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਘਰਸਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

9. ਪੇਟ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ 0.3 ਸੈਂ.ਮੀ. x 0.2 ਸੈਂ.ਮੀ. ਤੋਂ 0.2 ਸੈਂ.ਮੀ. x 0.1 ਸੈਂ.ਮੀ. ਤੱਕ ਕਈ ਘਰਸਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

10. ਖੱਬੇ ਜਾਂਘ ਦੇ ਪਿੱਛਲੇ ਪਾਸੇ, ਮੱਧਲੇ 1/3ਜੀ$_{SUPERSCRIPT}$ ਭਾਗ ਉੱਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ 4 ਸੈਂ.ਮੀ. x 0.2 ਸੈਂ.ਮੀ. ਤੋਂ 3 ਸੈਂ.ਮੀ. x 0.1 ਸੈਂ.ਮੀ. ਤੱਕ ਕਈ ਲੀਨੀਅਰ ਘਰਸਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

11. ਗਲੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤੇ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟ੍ਰੈਕੀਓਟੋਮੀ ਜਖਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਲਾਈਆਂ ਹਨ।

12. ਗਲੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਛੇਦ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਵੈਨਸ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

13. ਦੋਵੇਂ ਕੁਹਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ, ਸੱਜੇ ਕਲਾਈ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਭਾਗ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਪਿੱਠ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਆਈ.ਵੀ. ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਕਚਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

14. ਸਰੀਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਮੈਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਪਾਏ -:

1. ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਫੇਫੜੇ ਵਿੱਚ ਨਿਮੋਨੀਆ ਦੇ ਲੱਛਣ ਮਿਲੇ। ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਖੂਨ ਜਮਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਭਰੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਦਿਮਾਗ ਓਡੀਮੇਟਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

13. ਉਕਤ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਮਿਲੇ ਸਾਰੇ ਜਖਮ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 15.05.2013 ਨੂੰ, ਨਾਗਪੁਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੈਥੋਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਹਿਸਟੋਪੈਥੋਲੋਜੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-46) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਕਾਰਨ “ਬ੍ਰੋਂਕੋਨਿਮੋਨੀਆ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਹਾਈਪੋਕਸੀਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਨੱਕ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।”

14. ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-18 ਡਾ. ਦੀਪੇਂਦਰ ਸੱਲਾਮੇ, ਸੀ.ਐਚ.ਸੀ. ਲਖਨਾਦੋਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਓਨੀ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ 25.04.2021 ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼ ਦੇ ਵੀਰਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਲਾਈਡਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਅੰਡਰਵੇਅਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਧੱਬਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-39 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-23 ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਦਹਾਇਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਸਿਓਨੀ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ 04.05.2013 ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਲਈ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਅਟੈਸਟ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੂਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਉਸ ਨੇ ਅਟੈਸਟ ਕੀਤੀ ਸੀ।

15. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-25 ਡਾ. ਪੰਕਜ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ., ਸਾਗਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧੀਕਸ਼ਕ, ਸਿਓਨੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 21.04.2013 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਘਨਸੌਰ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਕਸ਼ਕ, ਸਿਓਨੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 04.05.2013 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਘਨਸੌਰ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੁਆਰਾ 06.05.2013 ਨੂੰ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ ਮੁਹਰਬੰਦ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਹਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-47) ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ -

“(i)ਪੂਜਾ ਯਾਦਵ (ਲੇਖ “ਏ”) ਦੀ ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਯੋਨੀ ਸਮੀਅਰ ਸਲਾਈਡ ਤੋਂ, ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਸਵੈਬ (ਲੇਖ “ਐਫ”) ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ (ਲੇਖ “ਜੀ”) ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਮਹਿਲਾ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ,
ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਵਾਲ (ਲੇਖ “ਬੀ”) ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਖੂਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ (ਲੇਖ “ਆਈ”) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੇ ਹਨ।”

16. ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀਖਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸੈੱਟ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ, ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਆਈ. ਪਰੇਡ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 ਮੁਹੰਮਦ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਘਨਸੌਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਆਰ.ਐਨ. ਪਰਤੇਤੀ ਨੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵਾਲ ਅਤੇ ਕੇਲੇ ਦੀਆਂ ਖਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-10) ਮਿਤੀ 20.04.2013 ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 21.04.2013 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦਿਲੀਪ ਤੋਂ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਯੋਨੀ ਸਲਾਈਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਤਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਮੁਹਰਬੰਦ ਪੀਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-29) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-15 ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਿਆਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਘਨਸੌਰ ਵਿੱਚ ਸਮਤਾ ਨੰ. 747 ਤੇ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੈਸਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਯਾਦਵ ਨੇ 17.04.2013 ਨੂੰ 20:35 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

PW-30 ਐਸ. ਰਾਮ ਮਰਾਵੀ, ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਇੰਚਾਰਜ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕਿੰਦਰਾਈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਓਨੀ (ਐਮ.ਪੀ.) ਉਸ ਟੀਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ, ਸਿਓਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਗਲਪੁਰ, ਬਿਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਗਲਪੁਰ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਪਤਾ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ 23.04.2013 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਭੂਆ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਭਾਗਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ-50 ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

PW-33 ਇੰਚਾਰਜ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਘਨਸੌਰ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਡੀ. ਬਰਹਤੀ ਨੇ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 10/13 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 363, 366 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 68/13 ਦਰਜ ਕੀਤਾ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ-60)। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਐਨ. ਪਰਤੇਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ PW-34 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। PW-16 ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸਿਓਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਧੀਰ ਜੈਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਗਵਾਹਾਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਯਾਦਵ, ਨਿਤਿਨ ਨਾਮਦੇਵ ਅਤੇ ਹਿੰਮਾਬਾਈ ਨੇ ਟੀ.ਆਈ. ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ।

19. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਨੇ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੀੜਤ ਦੇ ਘਰ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਆਮ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ (ਦੋਸ਼ੀ) ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਸੀ ਯਾਦਵ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ-54 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਨਸੌਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਭਾਗਲਪੁਰ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ-ਫਿਰੋਜ਼ ਨਾਲ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਵੀਰੇਂਦਰ ਚੌਧਰੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਗੋਪਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਿਰਵਾਸਤਵ ਜਿਸ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੀਰੇਂਦਰ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਕੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ:

20. ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਬੀ.ਐਚ. ਮਾਰਲਾਪਾਲੇ, ਜੋ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯੁਕਤ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀੜਤ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਸੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮਸਾਲਤੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਕਸ਼ਪਾਤੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਭਾਰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਸਕੇ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਕੇਸ ਸਿਰਫ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਸ਼੍ਰ□ੰਖਲਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਹੀ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਆ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮਤਮੀਜ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹਿਆ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਓਰੀ" ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕੇ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਵਕ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸਕੇ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਐਚ. ਮਾਰਲਾਪਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ2SUPERSCRIPT ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਜਦੋਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦਬਾਅ ਸੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਗਹਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਜਲਦੀ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਚੂੰਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਕੀਲ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਦੋਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਆਮ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਸਪੱਖ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੇ. ਅਨਬਾਜ਼ਾਗਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ & ਹੋਰਾਂ[3]SUPERSCRIPT ਅਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਸ਼ੇਖ਼ & ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ & ਹੋਰਾਂ[4]SUPERSCRIPT ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

21. ਉਲਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਯੋਗੇਸਵਰਨ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਘਿਨੌਣਾ ਅਤੇ ਨਿੰਦਣੀਆ ਅਪਰਾਧ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਨਣ ਕਰਕੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਛੋਟੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ। ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਨੇੜਲਾ ਅੰਤਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਰ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਲਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਾਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਖੋਜ :-

22. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਤੱਥ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੀੜਤ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੌਰਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਗਲਪੁਰ, ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਰ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪੰਜ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅਗਾਂਹ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਾਇਕ ਹਨ:-

"153. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨੇੜਲਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

(1) ਉਹ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਿ□ਕਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ "ਹੋਣੀਆਂ

ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ" ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ "ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ" ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। "ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸਾਬਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਾਦੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 793 : 1973 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 1033 : 1973 ਕ੍ਰਿਐਲ.ਜੇ 1783] ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸਿਦਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੇ ਅਤੇ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(2) ਸਥਾਪਿਤ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਹਾਲਾਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,

(4) ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇੰਨੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਾ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।"

23. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਓ ਜਾਂਚੀਏ ਕਿ ਕੀ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੜੀ ਨਾ ਛੱਡੀ ਗਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੌਰਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਸਵਤੰਤਰ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਅਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ੀਲੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਖ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਅਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ੀਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਉਚਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

28....

29....

"30. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਇੱਕ ਸੁਬਸਟੈਂਟਿਵ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਸ਼ੀ ਕਾਂਤ [(1969) 1 ਐਸਸੀਸੀ 347 : ਏਆਈਆਰ 1969 ਐਸਸੀ 422] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਬਚਾਉ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਲੇ

ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਦੋਸ਼ੀਵਾਰੀ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

24. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

25. ਅਗਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ" ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਰਜਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਦੀ ਮਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ, ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਦੀ ਦਾਦੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਹਿੰਮਾਈਬਾਈ, ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਦੀ ਭੂਆ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਪ੍ਰੀਤੀ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-31 ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਸਰਾਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਛਾਂਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਿੰਮਾਈਬਾਈ ਨੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਘਰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ-ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕਜ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ, ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਉਸ ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਦੀ ਮਾਂ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਕੇਲੇ ਵਾਲੀ ਪੌਲੀਥੀਨ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੇਲੇ ਭਾਈਜਾਨ ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ (ਯਾਨੀ ਕਿ ਭਾਈਜਾਨ) ਨੇ ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-31 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਵਰਜਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਨਿਤਿਨ ਨਾਮਦੇਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4), ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉੱਤੇ ਕੇਲੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪੀੜ੍ਹਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ

26. ਜਦੋਂ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਓਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਿਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਛੱਡੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮੂਚਾ ਭਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਤੱਥ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਓਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੀ ਥਿਓਰੀ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੀੜਿਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਛੱਡੀ ਸੀ।

ਰਾਜੇਂਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ "ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

“12.2.4. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ,

ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਛੱਡੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਭਾਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਭਾਰ ਦਾ ਉਚਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 106 ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਭਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 106 ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਚਾਨਣ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮਾਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

ਸਤਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ,

"6. ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧਿਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਲਈ ਘੱਟ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ, ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਮਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੋਟੀਵ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ

29. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਸੁਰਜਦੇਵ ਮਹਤੋ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ9$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ -

"29. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ' ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੰਤਰਾਲ ਇੰਨਾ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਜਿਊਂਦਾ ਦੇਖੇ ਜਾਣ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ 3-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਤਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 610 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

...ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਕੇਲੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਹੇਠ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ

ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੋਟਿਵ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਇੱਕੋ ਨਤੀਜੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹਾਇਪੋਥੈਸਿਸ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਉਸੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰਾਮ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਦੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਤੌਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਬਲਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਠੋਸ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਭੱਜ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਗਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮਾਂ, ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-31) ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਜਿਆਨ ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਘਿੰਮਾਈਬਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਸਮੇਤ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਹੰਸਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1) ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਖਰਾਬ ਮਨਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਬਦਰੀ ਯਾਦਵ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਘਨਾਸੌਰ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜਨ ਕਾਰਨ ਜਬਲਪੁਰ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਰਹੀ। ਉਹ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਮਰ ਗਈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਕਾਰਨ "ਬ੍ਰੋਂਕੋਪਨਿਊਮੋਨੀਆ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਹਾਈਪੋਕਸੀਆ ਜੋ ਕਿ ਨੱਕ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜਖਮੀ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 12 ਘੰਟੇ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਉਕਤ ਸੱਟਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ।

32. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ ਅਤੇ ਜਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ

ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਤਾਰ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-47 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ-25 ਡਾ. ਪੰਕਜ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ., ਸਾਗਰ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ।

ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕਾਬਲਾ:

33. ਅਗਲੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਵਰਿਸ਼ਠ ਅਧਿਵਕਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਤੇ 39 ਏ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 304 ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੀ ਸਿਨੇ ਕੁਆ ਨੋਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਓ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੇਟਿਵ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਹੀ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਮਨਮਾਨੀ, ਫੈਨਸੀ ਜਾਂ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੀ। ਅਨੁਚਛੇਦ 39ਏ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ

34. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਦਦ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ ਗਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਖਿਕ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਚਿਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦੇ, ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਵਾਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(1) 1978 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 248 ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

35. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ "ਸਮਾਨਤਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ" ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਉੱਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਿੰਨਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ, ਪੀੜਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤ ਦਾ ਤਿਕੋਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁੱਖੀ ਪੀੜਿਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ, ਜੋ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਤੁੱਛ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ/ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪੀੜਿਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਉੱਤੇ ਨਿਆਂਕਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਬਚ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਉਸਦੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਨਿਸਕਰਸ਼:

36. ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਪੀੜਿਤ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਧਾਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 04 ਸਾਲ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੀ-ਪੀੜਿਤ ਉੱਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਰਬਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 376(2)(i), 376(2)(m), 363, 366 ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(i) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(m) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

37. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 376(2)(i) ਅਤੇ 376(2)(m) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਿਆਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376A ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ 03.02.2013 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਏ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 215 ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਛੱਡਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਛੱਡਣ ਕਾਰਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਮਰਾਹ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376(2)(i) ਅਤੇ 376(2)(m) ਅਧੀਨ ਵੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 376ਏ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

38. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਛੂਹ ਰਹੇ ਸਨ, 25.11.2021 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਜੇਲ੍ਹ) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ/ਕਾਰਾਗਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਬਾਰੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਕਾਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

39. ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾਕਾਰਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨੂੰ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਾ" ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ, ਜੇਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕਹਿਆ।

40. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਬਰਬਰ ਅਤੇ ਬਦਸੂਰਤ ਇਨਸਾਨੀ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਖਿੜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੁੱਟ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਰਾਕਸ਼ੀ ਕੰਮਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘੁੱਟਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਸਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਰਾਕਸ਼ੀ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਚੰਗੁਲ ਤੋਂ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

41. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 354 (3) ਅਤੇ 235 (2) ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ—(i) ਅਤਿ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਅਤਿ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਪਰਾਧੀ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੱਛੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ12$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ" ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।

42. ਹਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਤਰੁਘਨ ਬਾਬਨ ਮੇਸ਼ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ13$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਧਾਰਾ 376-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਧਾਰਾ 376-ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਪੈਕਟਰਮ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਟ ਨੂੰ ਜਾਨ ਬੁਝ ਕੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 300 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਖੰਡ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਸ਼ਤਰੁਘਨ ਬਾਬਨ ਮੇਸ਼ਰਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾਈ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 376ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਲਾਗੂ ਹੈ।

43. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਬਦਲਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ। ਚੂੰਕਿ, ਧਾਰਾ 376ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਓਸਕਾਰ ਵਾਈਲਡ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - "ਸੰਤ ਅਤੇ ਪਾਪੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸੰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਭੂਤਕਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪਾਪੀ ਦਾ ਇੱਕ ਭਵਿੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ"। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਹਾਲੀਕਾਰੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਨ ਲਈ। ਅਧਿਕਤਮ ਸਜ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਕੁਝਲੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀਕਾਰੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 376ਏ, ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਓ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚਲਣਗੀਆਂ।

44. ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਮੂਲ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

45. ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਅਨੁਰਾਗ ਭਾਸਕਰ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ : ਅਦਨਾਨ ਖਾਨ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate